

ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η **επιθετική συμπεριφορά** παρατηρείται πολύ συχνά κατά τη διάρκεια της ημέρας σε **ένα σχολικό περιβάλλον** και αντίθετα με το τι πιστεύαμε μέχρι σήμερα, ισχύει τόσο για τα αγόρια, όσο και για τα κορίτσια! Τα κορίτσια προτιμούν όμως κυρίως τη λεκτική επίθεση και, συνήθως, όπως όλα τα παιδιά άλλωστε, όταν πιστεύουν ότι δεν θα τα πάρουμε είδηση... Πρέπει να διαχωρίζουμε πάντα κατά πόσο η περιγραφόμενη συμπεριφορά είναι πράγματι επιθετική ή είναι μία προσπάθεια του παιδιού να επιβληθεί, να ανταγωνιστεί. Ειδικά στη σημερινή κοινωνία, ένας μέτριος βαθμός ανταγωνισμού είναι θεμιτός. Από τη μία δηλαδή δεν θέλουμε παθητικά, άβουλα παιδιά, αλλά από την άλλη θέλουμε παιδιά που να μην είναι επιθετικά. Το να κρατηθεί μία ισορροπία πολλές φορές είναι αρκετά δύσκολο. Ειδικά με ένα παιδί που έχει ακόμα περιορισμένες εμπειρίες, και πιθανόν να έχει συνηθίσει στο σπίτι του να είναι ο «αρχηγός», οπότε στο σχολείο καλείται ξαφνικά να ενταχθεί στο σύνολο, και ίσως για πρώτη φορά στη ζωή του να υπακούσει σε κάποια εξωτερική αρχή. Δηλαδή, εδώ, δεν υπάρχει στην ουσία επιθετικότητα με την έννοια της παθολογίας, αλλά **έλλειψη ορίων**. Γιατί συνεχίζει ένα παιδί τότε να είναι επιθετικό, παρ' όλες τις παραινέσεις μας; Η απάντηση είναι γιατί, συνήθως, στην παιδική ηλικία, το παιδί παίρνει αυτό που θέλει. Αυτό έχει σχέση και με τους γονείς που, λανθασμένα, υποχωρούν στις απαιτήσεις του παιδιού, με την ελπίδα ότι θα γίνει πραγματικότητα η υπόσχεση που τους δίνει κάθε φορά, π.χ. να μην δέρνει την αδερφή του. Αυτό ισχύει μόνο παροδικά, φυσικά, καθώς στην επόμενη επιθυμία του παιδιού, η συμπεριφορά θα επανεμφανιστεί.

Η επιθετική συμπεριφορά μπορεί επίσης να είναι αποτέλεσμα ζήλιας, π.χ. προς ένα μικρό αδερφάκι που του «πήρε τη θέση του μικρού στην οικογένεια». Η **ζήλια** είναι μεγάλη κινητοποιός δύναμη, σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου, και μπορεί να σημαίνει επίσης ότι οι γονείς έχουν αφήσει το παιδί τους να νιώσει και κάποια ανασφάλεια. Όπως στην περίπτωση της γέννησης ενός μικρού αδερφού, αν παραμεληθεί το μεγαλύτερο αδερφάκι, μπορεί να παρατηρηθεί κάποια μορφή βίας. Αυτή μπορεί να είναι εμφανής με χτυπήματα ή κεκαλυμμένη, π.χ. όταν σφίγγει σε σημείο στραγγαλισμού το μικρό βρέφος και λέει «εγώ αγαπάω τον αδερφούλη μου...». Αλλά όπως και στην περίπτωση ενός **αδέξιου παιδιού**, ένα παιδί δεν μπορεί πάντα να ρυθμίσει ικανοποιητικά τη δύναμή του με αποτέλεσμα ατυχήματα. Αυτή η συμπεριφορά μπορεί να οδηγήσει σε ατύχημα, αλλά δεν θεωρείται επιθετική.

Η **επιθετικότητα** ακολουθεί **αναπτυξιακά** μία **πορεία** που αρχίζει από την **σωματική επιθετικότητα** περίπου στο 2ο έτος της ζωής, περίπου στα 3 έτη αναπτύσσεται μαζί με την ομιλία και η **λεκτική επιθετικότητα** και τέλος η πραγματική, η **εχθρική επιθετικότητα** με σκοπό να πληγώσουν τον άλλο. Αυτό συμβαίνει μεταξύ 4ου και 6ου έτους ζωής. Τα κορίτσια εμφανίζουν την λεγόμενη επιθετικότητα σχέσεων, απομονώνοντας τα άλλα άτομα. Τα παιδιά στο σχολικό περιβάλλον προσαρμόζουν την επιθετικότητά τους σε περιπτώσεις όπου πιστεύουν ότι μπορούν να κερδίσουν τη μάχη και απαιτείται ορθή παρέμβαση από εκπαιδευτικούς και γονείς για την επίλυση τέτοιας διαμάχης. Δεν πρέπει να ξεχνάμε, όμως, ότι κάποιες αψιμαχίες θα υπάρχουν ανάμεσα στα παιδιά, κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Δεν παύει το σχολείο να είναι μια μικρο-κοινωνία, προθάλαμος της ευρύτερης κοινωνίας που θα βιώσουν ως ενήλικες.

Δεν πρέπει επίσης να ξεχνάμε ότι, όπως και στην περίπτωση της ζήλιας, η επιθετικότητα είναι μία συμπεριφορά η οποία επισύρει την προσοχή των γονέων. Μπορεί να είναι η μόνη συμπεριφορά την οποία έχει υιοθετήσει το παιδί, καθώς βλέπει ότι έχει πετύχει το σκοπό του. Υπάρχει όμως και η πιθανότητα η παρατηρούμενη επιθετικότητα να είναι μέρος μίας **ευρύτερης ψυχοπαθολογίας**, οπότε και χρειάζεται μεγάλη προσοχή και παρέμβαση με τη βοήθεια ειδικού.

Κάθε μορφή επιθετικότητας δεν πρέπει να λαμβάνεται αψηφιστα: Είναι κραυγή για βοήθεια.